

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU KABINETS

2002.04.16.
Rīgā

Noteikumi nr. 157
(prot. Nr.16 13.§)

Dažādu radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanas kritēriji un principi

Izdoti saskaņā ar likuma
"Par radiācijas drošību
un kodoldrošību"
27.panta ceturto daļu

1. Noteikumi nosaka dažādu radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanas kritērijus un principus.
2. Noteikumi attiecas uz dažādu radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanu gadījumos, ja, pārstrādājot radioaktīvos atkritumus ārvalstī, nav iespējams atdalīt tieši no Latvijas ievestos radioaktīvos atkritumus un no ārvalsts ievēd Latvijā ekvivalentu daudzumu citu radioaktīvo atkritumu. Ja radioaktīvie atkritumi radušies, īstenojot zinātnisku vai tehnisku projektu atbilstoši Latvijas un attiecīgās ārvalsts līgumam, radioaktīvo atkritumu ekvivalenci nosaka līgumā.
3. Dažādu radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanā ievēro šādus principus:
 - 3.1. iedzīvotāji un vide ir aizsargāti pret jonizējošā starojuma kaitīgo iedarbību radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanas brīdī un nākotnē;
 - 3.2. jonizējošā starojuma avotu izmantošana (piemēram, medicīnā, tautsaimniecībā, zinātnē) neapdraud nākamo paaudžu dzīves kvalitāti (piemēram, iespēju izmantot radioaktīvi nepiesārņotu vidi, pārtiku un būvmateriālus), un tiek nodrošināta vides ilgtspējīga attīstība;
 - 3.3. tiek nodrošināts abpusējs izdevīgums Latvijai un valstij, no kuras radioaktīvos atkritumu ievēd. Novērtējot izdevīgumu, ņem vērā visus tiešos un netiešos izdevumus, kas saistīti ar radioaktīvo atkritumu apglabāšanu vai pārvaldību;
 - 3.4. radioaktīvo atkritumu ekvivalenci nosaka tikai tiem radioaktīvajiem atkritumiem, kas satur radionuklīdus, kuru pussabrukšanas periods ir ilgāks par 100 dienām, vai radionuklīdus, pēc kuru sabrukšanas rodas radionuklīdi, kuru pussabrukšanas periods ir ilgāks par 100 dienām.
4. Dažādu radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanā izmanto šādus kritērijus:
 - 4.1. radiācijas avārijas iespējamības un tās kaitīgo sekas (ko rada radioaktīvo atkritumu radioaktivitāte un toksiskums) reizinājums (turpmāk – risks iedzīvotājiem un videi);
 - 4.2. laikposms, kurā radioaktīvo atkritumu kopējā un īpatnējā radioaktivitāte radioaktīvās sabrukšanas dēļ samazināsies līdz radioaktivitātei, kas noteikta

Ministru kabineta 2001.gada 3.jūlija noteikumos Nr.288 "Noteikumi par darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem, kurām nav nepieciešama speciālā atļauja (licence) vai atļauja" (turpmāk – radioaktīvo atkritumu bīstamības periods);

4.3. izdevumi, kas saistīti ar radioaktīvo atkritumu apglabāšanu vai pārvaldību un kurus aprēķina, pamatojoties uz attiecīgajām izmaksām ekvivalences noteikšanas brīdī (tiešās izmaksas par iekārtām un pakalpojumiem) un attiecinot tās uz visu radioaktīvo atkritumu bīstamības periodu.

5. Dažādu radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanā piemēro tāds kritērijs, lai:

5.1. tiktu ievērotas Latvijā un attiecīgajā ārvalstī noteiktās normatīvo aktu prasības darbībām ar radioaktīvajiem atkritumiem un ar tiem saistītajiem materiāliem, kā arī 1997.gada 5.septembra Vīnes Kopējās lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošas pārvaldības konvencijas prasības;

5.2. risks iedzīvotājiem un videi nepārsniegtu vidējo līmeni valstī un tiktu veikti tikai reāli nepieciešamie radiācijas drošības un citi piesardzības pasākumi;

5.3. līdz minimumam samazinātu radiācijas drošību ietekmējošo parametru nenoteiktību;

5.4. maksimāli paaugstinātu radiācijas drošību ietekmējošo parametru novērtēšanas ticamību;

5.5. tiktu ievēroti radiācijas drošības un kodoldrošības pamatprincipi.

6. Dažādu radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanas kritēriju piemērošanā pieaicina radiācijas drošības ekspertus vai radiācijas drošības un kodoldrošības ekspertus no Latvijas un tās valsts, no kuras plānots ievest ekvivalentu radioaktīvo atkritumu daudzumu.

7. Novērtējot risku iedzīvotājiem un videi, ņem vērā šādus parametrus (nosaka katram radioaktīvo atkritumu radionuklīdam un visiem radionuklīdiem kopā):

7.1. radioaktivitāte, pussabrukšanas periods, radionuklīda fizikālā un ķīmiskā forma, jonizējošā starojuma avota veids (slēgts starojuma avots vai vaļējs starojuma avots) un radioaktīvo atkritumu iepakojums;

7.2. radioaktīvo atkritumu glabāšanas un apglabāšanas apstākļi, kā arī aizsardzības barjeras, lai nepieļautu vides radioaktīvo piesārņojumu;

7.3. barjeras, kas aiztur vai traucē radionuklīdu iespējamo migrāciju no radioaktīvo atkritumu apglabāšanas vietas, un paredzētais barjeru drošas izmantošanas periods;

7.4. radionuklīdu iespējamā izplūde vidē, ņemot vērā apglabāto radioaktīvo atkritumu ilgtermiņa drošības novērtējumu;

7.5. izplūdušo radionuklīdu radītais paredzamais vides radioaktīvais piesārņojums un jonizējošā starojuma doza iedzīvotāju kritiskajai grupai. Jonizējošā starojuma dozas aprēķina 10000 gadu periodam, nosakot, kāda būs jonizējošā starojuma doza pēc 50, 100, 1000, 5000 un 10000 gadiem, bet ne ilgāk par laikposmu, kad tā ir lielāka par 100 μ Sv gadā.

8. Šo noteikumu 7.punktā minēto parametru nenoteiktības, kas radušās novērtēšanas procesā, izvērtē, ņemot vērā nenoteiktību ietekmi uz attiecīgo kritēriju. Ja minētā ietekme ir lielāka par 30 %, veic atkārtotu novērtējumu, lai samazinātu nenoteiktības.

9. Radiācijas avārijas iespējamību nosaka, pamatojoties uz zinātnē un tehnikā pieņemtajiem principiem un iepriekšējo pieredzi radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanā, kā arī ņem vērā normatīvajos aktos noteiktās prasības par radioaktīvo atkritumu drošu apglabāšanu vai pārvaldību. Neņem vērā tādus pieņēmumus, pēc kuriem nav iespējams skaitliski noteikt radiācijas avārijas iespējamību un tās varbūtējās kaitīgās sekas.

10. Aprēķinot radioaktīvo atkritumu bīstamības periodu, ņem vērā tos radionuklīdus, kuru radioaktivitāte pārsniedz normatīvajos aktos noteiktos limitus, kam nav nepieciešama speciālā atļauja (licence) vai atļauja darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem.

11. Ja trūkst informācijas, lai visā radioaktīvo atkritumu bīstamības periodā novērtētu vides apstākļus, radioaktīvo atkritumu, barjerslāņu un to vides sastāvdaļu īpašības, kuras ietekmē radionuklīdu migrāciju, aprēķiniem izmanto datus par vides apstākļiem un attiecīgajiem parametriem radioaktīvo atkritumu ekvivalences noteikšanas brīdī.

12. Radioaktīvo atkritumu bīstamības periodā, novērtējot to iespējamo ietekmi uz iedzīvotājiem un vidi, salīdzina radioaktīvo atkritumu apglabāšanas vietu un tajā izmantojamās tehnoloģijas Latvijā un attiecīgajā ārvalstī. Pieņem, ka abās radioaktīvo atkritumu apglabāšanas vietās nepārtraukti tiek optimizēta radiācijas drošība un izmantotas labākās pieejamās tehnoloģijas, lai apstarošanas doza nepārsniegtu 1 mSv gadā. Ja paredzamā apstarošanas doza, kas noteikta, izmantojot kādu no aprēķinu modeļiem, ir mazāka par 100 μ Sv gadā, salīdzinot abas radioaktīvo atkritumu apglabāšanas vietas un tajās izmantojamās tehnoloģijas, attiecīgo aprēķinu modeli var neņemt vērā.

Ministru prezidents

A.Bērziņš

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs

V.Makarovs